

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Воронкова А.А., кандидат економічних наук, доцент,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0523-3156>

Батир Ю.Г., кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет цивільного
захисту України, м. Харків, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5282-3680>

Храпач К.Г., старший викладач,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0422-7563>

Державна політика є важливою сферою діяльності. Від ефективності реалізації її курсу залежить успішність держави, належний рівень розвитку суспільства та життя кожної людини.

Питання сутності, змісту державної політики, механізмів її впровадження та моделей державного управління завжди були актуальними як для зарубіжних науковців, а серед них: Дж. Андерсон, Р. Арон, Т. Брус, М. Браун, Е. Вайнінг, М. Вебер, Д. Веймер, В. Вільсон, Т. Дай, Р. Дарендорф, так і для українських вчених: О. Амосова, В. Бакуменка, О. Валевського, З. Варналія, О. Кілієвича, О. Лаврук, М. Латиніна, М. Логунова, В. Мамонова, Є. Романенка, В. Романова, О. Рудіки, та багато інших, які у своїх працях також обґрунтовували теоретико-методологічні поняття державної політики, аналізу, стратегії, механізмів її формування та впровадження сучасних моделей державного управління. Актуальними ці питання залишаються і нині в умовах агресивної війни росії.

Постійні суспільні проблеми економічного, соціального чи політичного характеру, спричинені розвитком суспільства, дії внутрішнього та зовнішнього середовища, є вічним двигуном безперервного процесу вироблення державної політики. Різні форми викликів суспільних проблем вимагають різних механізмів, заходів їх вирішення на місцевому, національному чи міжнародному рівні при наявності обов'язкового зворотного зв'язку.

Різноманіття суспільних проблем вимагає різноманіття державної політики. Формування та реалізація сучасної української державної політики, її нової європейської, євроатлантичної моделі, відбувається з одного боку під впливом активних процесів глобалізації, євроінтеграції, цифровізації економіки, але з другого боку, в умовах надзвичайно

складних як внутрішніх так і зовнішніх економічних та соціально-політичних, спричинених війною з російським агресором.

Державну політику ми розглядаємо як багатовимірне явище, тобто: як управлінську категорію, як систему з її багаточисельними суб'єктами, різноманітними механізмами та моделями і, як сферу діяльності державного службовця.

Широкомасштабна воєнна агресія рф проти України вплинула на трансформацію внутрішньополітичного простору України, створюючи різні імовірні сценарії його розвитку у майбутньому. З початком війни влада запровадила воєнний стан. Згідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану»[1] введено деякі обмеження, тобто: призупинені вибори до органів влади всіх рівнів; введено заборону на проведення референдумів, демонстрацій, мітингів тощо; створені Військові адміністрації. При цьому великих змін в Україні у системі управління державою не відбулося, продовжують працювати основні гілки влади з розподілом повноважень відповідно до демократичних стандартів. Викликом для демократії в Україні є зростання довіри населення до силових структур при зменшенні рівня довіри до парламенту. Назрівша реформа парламенту повинна бути направлена на підвищення ефективності роботи Верховної Ради, зростання якості її законотворчої діяльності та покращення іміджу вищого представницького органу країни. Що до останнього, то це передбачає запровадження норм етичної поведінки депутатів, вирішення проблем із депутатською дисципліною, боротьбу із лобізмом у стінах Верховної Ради.

З початку війни більшість партій так і не знайшли свого місця в умовах дії нових викликів і зникли з інформаційного поля країни. Згідно соціологічним опитуванням, нині зростає довіра населення до Збройних Сил України, ДСНС, Національної гвардії, волонтерів, громадських організацій. Останні мають доволі серйозні інституційні структури й активно, ефективно працюють на дипломатичному фронті. В перспективі політичні партії будуть залучити до своїх лав військових, волонтерів, громадських діячів, рівень довіри до яких сьогодні дуже високий.

Ключовими чинниками трансформації політичного простору України є: зміна українського суспільства, його консолідації. Війна з російським агресором змінила багатьох українців, пробудивши у них почуття патріотизму, національної єдності, гордості за свою країну, її суверенітет, незламність. Багато українців знайшли себе у новій політичній реальності та беруть активну участь у політичному процесі

і як політики, і як активісти. В умовах європейської та євроатлантичної інтеграції, українці, після перемоги України будуть активно виступати за швидке та ефективне раціональне вирішення суспільних проблем, за Україну без олігархів, без корупції, без бюрократії, спонукатимуть розвитку інститутів громадської участі. Потрібна термінова санація державної влади, бо при наявності старих негативних практик, а саме, повернення олігархів у медіа та політику, визве спротив з боку фронтників, волонтерів, громадських лідерів та суспільства. А це підриває стабільність держави, довіри до її політики.

Швидкі зміни інформаційного простору деформують часовий горизонт, що тримає усіх учасників політичного процесу, експертів у постійній напрузі при розв'язанні тих чи інших проблем. Значних змін зазнала структура інформаційного поля: якщо до війни на телебаченні була конкуренція між різними каналами, які належали різним власникам-олігархам, то тепер домінуючим став один канал. Зростає активність в Інтернеті на платформах «Telegram», «Tiktok», «Facebook», «YouTube», але на превеликий жаль, всі ці платформи юридично не українські і працюють поза межами українського медійного законодавства.

Зростаючий вплив месенджерів, які стали частково виконувати роль засобів масової інформації, хоча такими не є, може мати деструктивний характер. На думку Вікторії Подгорної (народний депутат України), «Проблема полягає у тому, що ці медіа не відповідають демократичним стандартам, у них немає відповідальності, вони не регулюються законодавством і продукують не стільки новини, скільки трактовки. Залишається відкритим питання, наскільки месенджери як медіа відповідають інтересам суспільства, а не своїх спонсорів» [2].

Значна частина українців для безпеки свого життя змінили свою локацію, перемістилися у більш безпечні райони України (отримавши статус тимчасово переміщена особа), або взагалі виїхали за кордон. Це спонукає владу до формування нових каналів комунікації влади із громадянами та розроблення нових механізмів залучення даної категорії громадян до політичних процесів відновлення демократичних процесів в Україні.

Змінюється роль регіонів, громадська та політична активність переміщується із центру в області, зростає довіра до мерів. І це є важливим фактором як для воєнного часу так і для періоду післявоєнного відновлення.

Специфічні риси має державна політика в період реалізації та набуття досвіду на деокупованих територіях: відновлення державного управління та розв'язання проблеми відсутності чинних органів місцевого самоврядування; відбудова після деокупації, надання адміністративної, фінансової, психологічної, матеріальної, медичної допомоги громадянам, які перебувають в умовах регулярних обстрілів цивільної інфраструктури з боку російського агресора; налагодження функціонування систем життєзабезпечення громади; відновлення юстиції та роботи правоохоронних структур; надання освітніх, медичних, соціальних послуг; проведення масштабного розмінування; вирішення проблем тимчасово переселених осіб та інші [3].

Набувається досвід управління деокупованими територіями на прикладі Харківської та Херсонської областей.

Державній політика та управління повинні враховувати усі запити, особливості, проблеми, фактори впливу в різних сферах суспільства та реалізовуватися через економічну політику, державне управління природокористуванням, управління у сферах наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, а також управління фінансами, соціальними процесами, освітою, охороною здоров'я, національного безпекою, етнонаціональним розвитком суспільства.

Висновок. Державна політика України, її політична система знаходяться у постійному процесі формування та реалізації, своєчасно реагують на виклики сьогодення, щодня доводять ефективність та стійкість у період війни з агресором, націлені на формування сучасної української державної політики, її нової європейської, євроатлантичної моделі.

Література:

1. Закон України «Про правовий режим воєнного стану». Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 07.02.2024).

2. Політична система України в умовах війни. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/politychna-systema-ukrayiny-v-umovakh-viyny> (дата звернення: 07.02.2024).

3. Управління деокупованими територіями Харківської та Херсонської областей: досвід першого року: аналітична доповідь / Нац. ін-т стратег. дослідж.; [ред. В.Г.Потапенко]. К.: НІСД, 2023. 48 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2023-12/ad_deokupov_teritor_06122023.pdf (дата звернення: 07.02.2024).